

VOOR HET REVOLUTIONAIRE TRIBUNAAL.

(1793.)

De Jacobijnen konden zich beroemen, deze rechtbank te hebben uitgevonden. Zij bestond uit een rechter-president, een procureur-generaal en een jury van burgers, en werd een scherp wapen in de hand der revolutie. Tegen haar baatte geen harnas, geen welsprekende verdediging, geen list. De Jacobijnen roemden haar als een wereldwonder, en als Samson de scherprechter met opgestroopte mouwen bij de valbijl stond, zaten de vrouwen der Jacobijnen, met de breikous in de hand, in de buurt, en zeiden lachend tot elkander: „De guillotine klapt niet slecht!”

De revolutie had trouwens slechts één regeermiddel: de guillotine. Zij zette zich uit en sloot weer evenals de menschelijke hartspier; zij was het hart der revolutie.

Het was een woeste, duistere zee van anarchisme, die over Frankrijk heenloefde, en uit die duisternis klonk de Marseillaise, de revolutionaire strijdsalm, tartend en uitdagend op.

De Zondag werd afgeschaft; men kreeg den tiendaagschen rustdag: in overeenstemming met het evangelie van Rousseau. En deze rustdag werd met zware, vette letters, om eeuwig te bestaan, in den nieuwen almanak van Robespierre en consorten vastgelegd.

Men moet niet denken, dat alle gemakkelikheden hadden opgehouden. Evenmin als thans in de landen der revolutie. Er wordt in Moskou en Petersburg drukker gedanst dan ooit; in Berlijn voelde de overheid zich gedwongen een dansverbod uit te vaardigen, maar de prikkel, om te dansen, was zóó groot, dat de regeering het verbod weer moest opheffen.

Te Parijs was het ruim een eeuw geleden evenzoo. Er waren elken avond drie en twintig schouwburgen geopend; men had er zestig openbare dansplaatsen. Men danste bij de schavotten!

En inmiddels deed het Tribunaal zijn werk.

„Wie volgt?”

Een burgeres trad naar voren, geheel in 't wit gekleed, want wit is de kleur der onschuld.

„Uw naam?”

„Jeanne Marie Philipon, echtgenoot van Roland.”

Fouquier — Tinville, die duivel, was procureur-generaal. Hij deed haar verschillende vragen, even brutaal als gemeen, en haar beleedigde vrouwelijke eer antwoordde er op met toorn en verontwaardiging.

Haar vrienden wachtten haar bij de deur. Zij hief den vinger omhoog als teeken, dat het doodvonnis was uitgesproken. 't Was verwacht; het tribunaal kende nauwelijks iets anders dan doodvonnissen.

Waarom zou men haar ook sparen?

Met de handen op den rug gebonden, was Maria Antoinette op een schandkar naar het schavot gereden. Zij was eens koningin geweest over een groot rijk, thans was zij niets anders dan een arme, acht-en-dertigjarige weduwe. En toen haar afgeslagen hoofd aan het volk werd getoond, barstte dit volk uit in den juichkreet: „Leve de republiek!”

Twee en twintig afgevaardigden van het parlement waren naar het schavot vervoerd. Er was één doode onder, maar de dood kon zijn hoofd niet vrijwaren voor de guillotine. Zij werden allen onthoofd; de doode ook. En het volk zeide: Het is goed, dat de Girondijnsche rommel wordt opgeruimd.

Want die afgevaardigden waren Girondijnen; mannen der gematigdheid. Zij hadden zeer geijverd voor de revolutie, doch hadden er telkens bijgevoegd, dat men moest zorgen, de revolutie in vaste banen te houden.

Jawel, in vaste banen.... De revolutievloed rees op, teugelloos en bandeloos, en smakte hen op het schavot. Toen mevrouw Roland den dood der Girondijnen vernam, zeide zij: „Het waren onze vrienden; ik zal hen weldra volgen in den dood; en mijn man ook.”

Het eene zoowel als het andere is uitgekomen.

Het geval wilde, dat zij met den burger Lamarche op dezelfde schandkar moest plaats nemen. Hij was directeur geweest van de assignatendrukkerij, en vol huivering voor de valbijl. 't Is geen wonder — is de dood niet een koning der verschrikking?

Toen de voet van het schavot was bereikt, vroeg mevrouw Roland den scherprechter Samson met opgewekte stem om papier en inkt, ten einde de zonderlinge, wonderbare gedachten, die door haar hoofd kruisten, op te teekenen voor het nageslacht.

Zij had reeds veel geschreven. Er is nog een uitgebreid geschrift van haar hand, vol goede raadgevingen voor haar kleine dochter, die achter bleef, en was dit kind groot geworden, dan zou het ook de laatste gedachten der moeder bezitten. Zoo wenschte het de moeder.

Doch Samson keek vreemd op van het voorstel. Zij was niet naar het schavot vervoerd, om haar indrukken op te schrijven, maar om te sterven. En haar verzoek werd geweigerd.

Zoo beklom zij dan met vluggen tred de treden van het schavot, doch het vrijheidsbeeld aanschouwende, kwam er plotseling een groote bitterheid in haar ziel op.

„O vrijheid!” riep zij klagend uit, „welke misdaden worden er gepleegd in uw naam!”

Toen viel haar oog op Lamarche, die naast haar stond, rillend van doodsangst. En om hem te toonen, hoe licht het sterven is, zeide zij tot den scherprechter: „Burger Samson — laat mij voorgaan!”

„Het mag niet, burgeres. Het is tegen het voorschrift.”

„Och kom! U kunt toch het laatste verzoek eener dame niet weigeren?”

Daarop gaf Samson toe; zij kreeg den voorrang; en met een glimlach stak zij het hoofd onder de valbijl. En toen de scherprechter het afgeslagen hoofd aan het volk vertoonde, was de glimlach nog niet van het gelaat verdwenen.

Rechtvaardigen en onrechtvaardigen ondergingen hetzelfde lot. De hoogsten en de laagsten, ministers en bedelaars werden door het pijlsnel wentelend rad der revolutie gegrepen, en de roode Jacobijnenvrouwen riepen lachend: „De guillotine klapt niet slecht!”

Te Parijs klom het getal der slachtoffers van 30 tot 80 personen daags; in één vreeselijke week werden te Parijs 1300 menschen omgebracht.

In Lyon werden 31.000 menschen vermoord; in de Vendée 900.000 mannen; 15.000 vrouwen; 22.000 kinderen. Dat alles geschiedde, zooals de revolutionairen verklaarden, voor de rechten van den mensch; voor het algemeen welzijn; onder de leuze: „Vrijheid, gelijkheid en broederschap!”

En het is diezelfde satanische macht, die ons heden opnieuw bedreigt. Wij zijn gewaarschuwd. Het Frankrijk der achttiende eeuw is een baken in zee; en het Rusland der twintigste eeuw niet minder. Laten wij dan biddend gereed zijn, en de trouwe wacht houden!

L. P.

1605

Naar een schilderij van C. Lapeyre.